

DE LEGERBODE

den Dinsdag, Donderdag en Zaterdag verschijnende

Dit blad is VOOR DE BELGISCHE SOLDATEN bestemd ; iedere compagnie, escadron of batterij ontvangt tien of vijftien Fransche en Nederlandsche exemplaren.

De Duitse « Stoottroepen »

Het Verhaal van een Gevangene
Hoe de Aanvalstroepen g. drild worden
De Belgen aan den Dwangarbeid
De Wijze van Vechten. De « Gasbekken »

(Van een Ooggetuige.)

Belgisch front.

De legerstaven van de bondgenooten weten te nu orlog alles over de Duitse aanvalstroepen, hun wijze van rekrutering, hun africhting, hun bewapening en hun wijze van vechten. Het was tijdens den slag bij Verdun dat de Duitschers er voor het eerst gebruik van maakten. In het begin waren het voorloopige formaties samengesteld door de legers met elementen die men uit de verschillende korpsen nam. Er waren gebreken aan deze nieuwigheid vast. Het opperbevel besloot aan de aanvalstroepen een vaste organisatie te geven, afgekeken op die van een bataljon van het vijfde leger, het oudste van al de dergelijke eenheden.

Toch zal het publiek misschien belang stellen in deze stoottroepen waarvan men zoo dikwijls in de legerberichten spreekt. Een van de gevangenen die de Belgen in de laatste dagen gemaakt hebben, heeft mij daarover de volgende bijzonderheden gegeven.

Hij is herkomstig uit de omstreken van Aken. Hij is 21 jaar oud en sedert twee jaar bij het leger ingetrokken. Zijn broeder werd in Januari 1913 op het Oostelijk front gevangen gemaakt en is in Siberië, te Tobolsk, geïnterneerd. Hij zelf maakt sedert Juli 1917 deel uit van de stoottroepen.

— Wij waren gekantonneerd, vertelt hij, in een klein badplaatsje op de Vlaamsche kust, in den Haan, met 600. Des morgens deden wij oefeningen.

— Welke oefeningen ?
— Vooral in het granaatwerpen. Wij werden afgericht om ver te gooien, in een bepaalde richting, naar doelen, terwijl wij recht stonden of neer lagen in een loopgraaf, gedekt waren of voortliepen. Wij bedienden ons eerst van valsche granaten, dan van half en ten slotte van heel geladen granaten. Zoowel van de eivormige Duitse handgranaten, met of zonder steel, als van de vijfandjellige granaten die wij in de loopgraven konden vinden en waarvan wij ons moesten kunnen bedienen. Men masceerde ons de spieren van den arm om ze te verlaten.

— En dan.
— Men deed ons op pisten met hinderpalen loopen, hinderpalen van allen aard. Wij leerden deze opwerpen, er over trekken, ze vernielen. Men moest ook het gebruik leeren van de brandraketten, van de rook-verwikkende granaten, de behandeling van de vlammenwerpers, de bommenwerpers, de granaatwerpers, de machiegeweren, zoowel van de Duitschers als van die der Entente-troepen, van de infanteriekanonnen.

— En des namiddags ?
— Dan was er theorie van al de oefeningen die wij des morgens gedaan hadden, het uitleggen van de gebruikte wapens, het opmaken van schetsen voor verkenningen en van verslagen van allen aard ; het opmaken en gebruiken van schetsen voor den aanval.

— Des avonds waart gij vrij ?
— Wel neen. Men deed nachtoefeningen. Men entaineerde zich om stellingen in te nemen. Men bestudeerde het flankeren van een operatie.

— En de korvee ?
— Die deden wij niet. De 300 man van een stormafdeeling zijn allen strijders. De korvees worden gedaan door de G. V. F., soldaten die voor den garnizoensdienst te velde geschikt zijn (garnisoensdienstvervuldungsfähige im Felde). Wij legden zelfs onze loopgraven en oefeningswerken niet aan.

— Zijn het de G. V. F. die dat doen ?
— Neen, in ons bataljon waren het Belgische burgers, mannen en vrouwen.

— Zoo.
Ik had kunnen vragen of onze landgenooten goed behandeld werden. Waarvoor zou dat dienen ? Wij weten maar al te goed hoe, in het Elapengebied in Vlaanderen en op het front

Het Schitterend Belgisch Succes te Reigersvliet

De Jagers te paard worden
eervol bij Legerdagorder vermeld

De detachementen der twee regimenten jagers te paard, die deelnamen aan het terugnemen van den post te Reigersvliet, op 6 Maart, komen eervol vermeld te worden bij Legerdagorder.

zelf, mannen en vrouwen tot harder en gevaarlijker werk worden gedwongen dan de lijfeigenen in de Middeleeuwen.

Ik had ook kunnen verontwaardigd zijn over deze nieuwe schennis van de internationale overeenkomsten van den Haag. Maar de gevangenen moei zo mij niet begrepen hebben. Keeren wij terug tot de stoottroepen.

— Hoelang duurt het africhten ?
— Er is geen tijd voor bepaald. Het africhten duurt zoo lang als het noodig is om ieder strijder perfect bekwaam te maken in het werpen van granaten. Hij die geen goede voorbereidingen toont of vermoed is — want de dienst is zeer lastig ofschoon wij aanvullende rantsoenen kregen — wordt terug naar zijn eerste korps gestuurd.

— Hoe valt gij aan ?
— Een poging tot overrompeling wordt herhaald gelijk op den schouwburg, op ons oefenplein, waar men loopgraven gedolven heeft gelijk aan die welke wij moeten aanvallen. Wij worden per buurtspoorweg of in automobiel-vrachtwagens tot bij den loopgraaf van waaruit wij moeten vertrekken gebracht, ten einde ons niet nutteloos te vermoeien. De artillerie bersaaid den aanval voor. Wij verlaten den loopgraaf den één achter den andere, de aanvoerder van de eskoeade van vóór en wij trekken vooruit naar de stelling die wij moeten aanvallen, tot op een honderd meters. Iedere eskoeade bestaat uit vijftien man. Zij ontplooit zich, de aanvoerder in het midden, met links en rechts een « strijder » voorzien van een half dozijn ei-vormige handgranaten, een dozijn granaten met steel, een paar rookverwikkende granaten, een karabien met 6 patronen geladen. Elk van hen wordt op zijne heurt geflankeerd door twee verbindingsmannen, voorzien van 12 granaten met steel en van een geladen karabien, en van twee karabiniers, die ook granaten bezitten, maar die 30 patronen meedragen. Elke eskoeade heeft haar licht machinegeweer, bediend door vijf man en voorzien van 1.200 patronen. Zij wordt aan den linker of aan den rechter kant van de linie geplaatst. Op het afgesproken uur scheert het langs de borstwerping van den vijandelijken loopgraaf, terwijl de grenadiers de plaats aanvallen langs waar de troep hoopt binnen te dringen.

— Ik ken de rest. Dikwijls dringen zij niet binnen. Soms gelukken zij erin. Maar dan wordt er een tegenaanval gedaan. Gij hadt den aanval op Reigersvliet herhaald. Maar gij hadt vergeten den tegenaanval te herhalen. Twee honderd vijftig man van de stoottroepen, tot drie regimenten behorende, zijn ten aanval gestornd. Honderd twintig man en 3 officieren zijn gevangen. De anderen zijn op het terrein gebleven. Dat is een schoone slag... maar voor ons !

Sportkroniek

Voetbal

Op Zondag 10 Maart, onderscheidde zich de nieuwe footballclub « Albert-Elizabeth », van het I.C., te Parijs, onder voorzitterschap van den aalmoezenier Poiré, in zijn eerste match, tegen de tweede ploeg van Le Mans, de overwinning behalend met 4 goals tegen 1. Deze eerste overwinning van den club « Albert-Elizabeth » voorspelt goeden uitslag voor de verdere sportwedstrijden.

Voor het Rood-Kruis

— Ontvangen 3 fr. van adjudant E. HAENACT, 2. 138. 90 batt. : in dank aan de *Legerbode* voor ontvangen nieuws.

Van Rechts en Links

Prins Albert, tweede zoon van koning Georges, verliet Engeland ten einde naar het vliegplein terug te keeren, waarbij hij behoort. De jeugdige prins moest de marine verlaten voor gezondheidsredenen, nam dienst bij de vliegers en heeft reeds zijn eerste vliegtocht gemaakt.

De Akademie van Wetenschappen te Parijs is overgegaan tot de verkiezing van een briefwisselend lid, voor de afdeling aardrijkskunde en zeevaart, in vervanging van generaal Gallieni. Er waren twee kandidaten : De Fransche kommandant Tilho, de ontdekkingsreiziger van het gebied van Tchad, en de heer Lecoq, wetenschappelijk bestuuder van het observatorium te Ukkel, gewezen kommandant van de *Belgica* in de IJzereen. De heer Lecoq trok zich terug voor den heer Tilho.

Wij verhemden het overlijden te Lavandon van onzen landgenoot, den uitgever Edward Deman. Eene ziekte opgedaan tengevolge der plagerijen van allen aard, die hij te lijden had te Brussel van wege de Duitschers, deed hem naar het Zuiden komen, ten einde er genezing te zoeken, die hij niet mocht vinden. De naam van Edward Deman zal vereenigd blijven met deze van Verhaeren, Stephane Mallarmé, Villiers de l'Isle-Adam, wier werken hij uitgaf en wier vriend hij werd.

Eene der bestgekende Brusselsche volksfiguren, de heer Edmond Hendriks, gewezen bestuuder van den Vlaamschen schouwburg, komt te verdwijnen.

Hendriks, die Gentenaar was, begon zijn leven als kleermaker, maar verliet dezen stiel om zich op de planken te vertoonen. Hij laat een kunstenaarsgeslacht achter.

De heilkundige conferentie der bondgenooten werd geopend in den Val-de-Grâce te Parijs, onder voorzitterschap van den heer Mourier, onder-Staatssekreteris bij den Gezondheidsdienst. België was er vertegenwoordigd.

De heer Mourier wees op den grooten vooruitgang gemaakt door de oorlogsheilkunde, name-lijk aangaande de ontsmetting der wonden, en toonde de dringende noodzakelijkheid en de goede uitwerking van de inrichting der heilkundige instellingen dicht bij de vuurlinie.

Het hoofdbeginsel, zegde de heer Mourier, is dat geen enkele gekwetste mag geëvacueerd worden achter het front zonder geopeerd te zijn.

Dit is waarlijk een ideaal dat men moet nastreven.

Het Nationaal Komiteit der Fransche vrouwen heeft beslist eene groep voordrachtgeestes in te richten die, bij de gedeeltelijke of algemeene verkiezingen, de volksvertegenwoordigers zullen steunen, die zich tegen het alcohol verklaren, en hunne tegenstrevers bekampen.

De Italiaansche inschrijving voor de vijfde nationale leening werd Maandag avond gesloten. Zij bedroeg vijf miljard. Met de inschrijvingen van de Italianen in den vreemde verblijvend, zal het totaal gemakkelijk zes miljard bereiken.

Komt te verschijnen :

Eerste Begrippen der Tweede Taal, Vlaamsch-Fransch. — Woordenschat, Samen-spraken, Oefeningen, Vervoeging der werkwoorden. Dienstig voor Vlamingen en Walen — door G. HELLEBUYCK, opziener van het lager onderwijs. — Te verkrijgen bij Claus, 177. Zeelaan, De Panne, en bij Perche, 45, rue Jacob, Parijs. — Prijs : 1 fr. 50.

DE BELGISCHE VADERLANDSLIEFDE tegen den zoogenaamden "Raad van Vlaanderen"

Protest
van den Brusselschen Gemeenteraad
aan de
Diplomatische Vertegenwoordigers
der Neutrale Landen te Brussel

Excellencie,

Op de muren van Brussel werd onlangs een plakbrief in de Vlaamse taal uitgehangen. Men leest er op den telst van een proklamatie uitgaande van een korps dat zich den titel Raad van Vlaanderen toeigant.

Deze proklamatie, door tamelijk weinig bekende personen ondertekend, leert ons dat de Raad van Vlaanderen, op 22 December 1917, plechtig de onafhankelijkheid van Vlaanderen heeft uitgeroepen.

Wij zullen ons voor het oogenblik onthouden het gedrag te bestempelen van partikulieren die, op het oogenblik dat ons leger heldhaftig voor de vrijheid strijdt, voor de eer en het heil van het vaderland, verklaren dat België opgehouden heeft te bestaan. Het openbaar geweten heeft reeds het woord uitgesproken dat er noodig is om daden van dezen aard te keuschetsen. Wij zullen het oordeel van de ondertekenaars van deze proklamatie aan de geschiedenis overlaten.

Wij zouden ons niet verder met dit incident bezig houden, zoo wij geen reden hadden om te vrezen dat dien zoogezegden Raad van Vlaanderen vooral een gewillig instrument is dat door de bezettende macht benut wordt voor een politiek die haar eigen is.

Voorzoveel men er over kan oordeelen, streeft die politiek naar de ontbinding van het land, naar zijn verdeling in twee fragmenten, te weten een Vlaamsch en een Waalsch gedeelte.

Zoo het Belgisch volk alleen geroepen was om zijn zielewize te doen kennen over een dergelijke poging tot verdeling, dan zou het deze spoedig recht laten wedervaren.

Maar het is noodig, meenen wij, dat al de mogendheden, zoowel de oorlogvoerende als de neutralen, verwittigd wezen over de onrust die alle verlichte patriotten in België gevoelen. Zij vrezen dat, tijdens de diplomatische onderhandelingen die het sluiten van een vredetraktaat zal mede brengen, Duitschland zal trachten sommige combinaties te doen doordrijven die onveroordeelbaar zouden zijn met de integriteit van België en dat het, met dit doel, den zoogezegden wensch van het Vlaamsche volk zal inroepen.

In dezen gedachtegang zal het zich waarschijnlijk op de proklamatie van den Raad van Vlaanderen beroepen, alsook op de andere daden die er door dezen werden gepleegd.

Het is daarom dat wij er aan houden, met al de kracht waartoe wij in staat zijn, dat de Raad van Vlaanderen niets is, dat hij niets vertegenwoordigt en, vooral, dat hij geenszins de toek is van de gevoelens der Vlaamsche bevolking. Hij is eenvoudig het orgaan van een tamelijk geringe groepering, die gekend is onder den naam van aktivistische partij.

De aanhangers van deze partij stellen in de plaats van het Vlaanderen dat wij kennen en beminnen, dat wij eeren, een ingebeeld Vlaanderen dat nooit elders bestaan heeft dan in de verbitterde inbeelding van een klein getal eersuchtigen en heethoofden.

Deze zouden ons willen doen gelooven dat sedert België een onafhankelijke Staat uitmaakt, 't is te zeggen sedert bijna een eeuw, de Vlaamsche streek van het land zich in den toestand van een veroverd en verdrukt gebied bevonden heeft.

Dat is een dwaze opvatting.

De Vlaamsche provincien hebben voortdurend dezelfde instellingen genoten als de rest van het land. Deze instellingen zijn geheel en al democratisch. De Vlaamsche bevolking heeft vrijelijk volksvertegenwoordigers en senatoren benoemd. Zij wordt vertegenwoordigd door de provincieraaden en door talloze gemeenteraden. Talrijke politieke, wetenschappelijke en letterkundige verenigingen zijn de organen van haar geestelijk en zedelijk leven.

Heeft men vastgesteld dat een enkel van deze gekonstitueerde korpsen, of een enkele van deze verenigingen, hetzij vóór dezen oorlog, hetzij sedert den oorlog, ooit de verbroekeling van België heeft geëischt?

Zelfs verondersteld dat men er aan zou denken later staat te maken van den wil der bevolking, zou het onaanvaardbaar zijn volstrekt geen rekening te houden met de onde en geëerbiedigde politieke korpsen, in wier schoot eerbare en bekende mannen zetelen, die hun ambt verschuldigd zijn aan de vrije keuze van hun medeburgers.

De Raad van Vlaanderen put zijn gezag alleen uit zich zelf. Hij beweert dat zijn machtgeving hem verleend werd door de stemming van een Vlaamschen landdag, bijeengekomen op 4 Februari 1917. Maar het is onmogelijk eenigszins nauwkeurige inlichtingen te hebben over de samenstelling van dezen landdag.

Evenzoo als de Raad van Vlaanderen meldt dat hij zijn mandaat neerlegt, dat hij een nieuw doopsel zal zoeken in een volksraadpleging, dat hij zal werken op het bijeenkomen van een Konstitutie, vraagt men zich vruchteloos af uit welke elementen deze nieuwe bijeenkomsten zullen bestaan. Of liever, men weet het slechts al

goed, en de Raad van Vlaanderen heeft, in dit opzicht, ook ten volle bekend: Men zal zich slechts wenden tot de aktivistische groeperingen. Het zijn deze groeperingen die zullen overgaan tot het aanduiden van nieuwe provinciale raden. Nog meer, de aktivisten hebben niet geaarzel om voor Brabant een provincieraad te doen benoemen door individuen die heelemaal aan deze provincie vreemd zijn.

Wat het eigenlijke Vlaamsche volk zelf betreft, daar is geen spraak van. Nergens ziet men eenig verlangen om dit te raadplegen.

Als men zich plaatst op het standpunt van de rechten van den mensch, dan wordt er hier een misbruik gepleegd waartegen wij moeten protesteeren. De propaganda waaraan de Raad van Vlaanderen en zijn aanhangers zich overleveren, geschiedt met de aanmoediging en onder bescherming van de bezettende macht. Het is niet toegelaten, tegenover deze actie, een actie in andere richting te stellen. De vrijheid van vereniging en de vrijheid van de pers zijn geschorst. De Vlaamsche aktivisten alleen genieten er voordeel van. Het is dus mogelijk aan de bezettende macht en aan haar partijgenooten al de beweringen te uiten die het hun belieft, zonder dat het de Belgische burgers mogelijk is ze tegen te spreken, te protesteeren, of eenige uitdrukking te geven aan de smart en de verontwaardiging die hun ziel vervult. Men verdraait stelselmatig, onder hun oogen, de gevoelens van de overgroot meerderheid van het land, en zij zijn tot het stilzwijgen veroordeeld.

Er is een laatste punt waarop wij de aandacht van Uwe Excellencie zouden willen roepen. Het betreft meer bijzonderlijk de gemeenten van Groot-Brussel.

In een openbare vergadering, die op 20 Januari 1918 in den Alhambra-Schouwburg gehouden werd, hebben sommige aktivistische redenaars het inzicht laten blijken om de hoofdstad te veroveren. De Brusselsche bevolking verwacht dezen aanval met het misprijzen dien hij verdient; maar zij zal moeilijk de beleedigingen vergeven die naar haar hoofd worden geslingerd. Men heeft haar verweten dat, zoo zij zich niet laat vervlaamschen, zij een voorwerp van spot voor gansch de wereld zal blijven. Dergelijke beleedigingen doen haar eer aan. De stad Brussel heeft een helder bewustzijn van haar historischen en politieken rol. Hoofdstad van een rijk waarin twee talen gebruikt worden, verblijf van een bevolking die Fransch en Vlaamsch spreekt, is haar voortdurend streven geweest onderscheidene, maar geenszins tegenstrijdige strekkingen te verzoenen.

Tot heden is zij daarin geslaagd. Geen enkele vijandigheid bestaat er te Brussel tusschen Vlamingen en Walen. Al onze kinderen zijn Belgen ten zelfden titel. Het is voor een onverdeeld vaderland dat zij leven, het is daarvoor dat zij weten te sterven. Deze liefde maakt heden hun kracht uit.

Het zal voor hen een eeuwigen gloriëtitel zijn dan, wanneer in een nabije toekomst, de deklamaties en kuiperijen van de aktivisten zullen aanzien worden als een voorbijgaand en ziekelijk verschijnsel, waarover men, in het belang van het vaderland zal trachten den sluier der vergetelheid te werpen.

De gedachten en gevoelens die wij hier hebben uitgesproken, zijn die van gansch onzen gemeenteraad. Zij worden gedeeld door al de gemeenteraden van Groot-Brussel, die verklaard hebben zich met ons protest te verenigen.

Wij zijn gemachtigd te zeggen dat deze eveneens de instemming bekomen heeft van al de provinciale raadsleden van de provincie Brabant.

Wij verzoeken u, Excellencie, de verzekering onzer hoogachting te aanvaarden.

Tijdingen uit het Vaderland

Brussel. — Door het initiatief van de Koninklijke Kommissie der Monumenten van België, houdt men zich tegenwoordig bezig met het verhuizen van de kunstwerken uit de blootgestelde plaatsen. Uit de streek rond Kortrijk alleen, zijn reeds 400 kassen te Brussel toegekomen. Sommige werden in bijzonder daartoe ingerichte lokalen ondergebracht, in de kelders van het Justitie-paleis, waar een bijzonder personeel ze zal bewaken. De handkarren van een groote Brusselsche bank zullen het kostbaarste goudwerk herbergen, onder andere den beroenden schat uit de Sint-Martenskerk van Kortrijk. Het Oud Museum heeft de gastvrijheid verleend aan de beroemde schilderij, *Christus aan het Kruis*, van Van Dyck, alsook aan andere kostbare schilderijen.

Kortenberg. — Op den eersten Zondag van Februari hadden de aktivisten in een danszaal aan het station te Kortenberg een vergadering belegd, die zeer matig werd bijgewoond. Om er het volk aan te lokken was een... bal ingericht.

De burgemeester zond echter zijn veldwachter, die wegens overtreding van het reglement op het dansen, een flink proces-verbaal opmaakte.

Gent. — Het zal weldra honderd jaren geleden zijn dat te Gent de Maatschappij van Landbouw en Plantenkunde werd gesticht. Deze bloeiende maatschappij stelt zich voor, dit jaar, dit ongewoon eeuwfeest te vieren. Zij richtte in 1819 de eerste Gentsche florale in, in den welbekenden café "Fleur-de-lis". De tentoonstelling werd gehouden in de zaal naast de herberg en men telde een vijftigtal deelnemers.

Tijdens de laatste Internationale tentoonstelling te Gent in 1913, prijkte, in een zaal naast de florales, een nauwkeurige weergave van den café "Fleur-de-lis" en de eerste tentoonstelling waarin men

DE TOESTAND

ALGEMEEN OVERZICHT

Op het Belgisch front, hebben onze troepen den 13^{en} voet verleggen in een Duitschen loopgraaf ten Z.-O. van Lambaertsijde. Na al de bezetters van de eerste linie buiten gevecht te hebben gesteld, zijn ze deze voorbij getrokken en hebben in een gevecht man tegen man den vijand achteruit geslagen die uit de tweede linie deboucheerde.

Artilleriegevechten over geheel het front, bijzonderlijk hevig langs de kanten van Nieuwpoort en Dixmuid.

Op het Britsch front, tijdens een aanslag ten Z.-O. van het Polygoonbosch, hebben onze bondgenooten den vijand verliezen toegebracht en 37 gevangenen en 3 machingeweren buit gemaakt. De Australiërs hebben eveneens 27 gevangenen gemaakt tijdens een gevecht met een sterke vijandelijke patroelje bij het kanaal van Yper.

Bovendien werden er, tijdens de raids uitgevoerd bij Lens en Ephe, een zeker getal gevangenen naar de Engelsche linien terug gebracht.

Vijandelijke detachementen werden afgeslagen bij La Vacquerie en Armentières en bij den spoorweg van Yper naar Staden.

Op het Fransch front, in Champagne, na een hevig bombardement, vielen de Duitschers aan ten W. van Vandescourt en werden teruggeworpen met verlies, na een kortstondig succes te hebben behaald.

Verscheidene vijandelijke aanvallen mislukten heelemaal, namelijk ten N.-W. van Reims, te Maisons-de-Champagne en te Vanquois.

Op het Italiaansch front, bereikten de batterijen onzer bondgenooten de vijandelijke bivakken te Col della Beretta en dreven onderzoekers op de vlucht te Tonale en ten O. van het Gardameer.

Langs de Piave verbasten zij troepen en transporten op den marsch en beschadigden de kustwerken. Er worden enkel patroelje- en voorpostgevechten aangekondigd die ten voordele onzer bondgenooten keerden.

Op het front te Saloniki, tijdens raids in de vijandelijke loopgraven, namen de Fransche en Servische troepen Bulgaarsche gevangenen.

Artilleriebedrijvigheid op de Vardar en bij Monastir.

In Palestina: Nieuwe vooruitgang der Britsche troepen op een front van 18 kilometers en op 4 kilometers diepte, in den sektor bij de kust. Vijf dorpen werden genomen op de twee oevers van de Abou-Leija en van de Deir-Ballout, welke de troepen hebben doortrokken.

zelfs het honderdtal planten, die er waren uitgesteld, kon hervinden, dank aan een teruggevonden katalogus van de "florales" van 1819.

Gheluwe. — Dit West-Vlaamsch dorp, slechts eenige kilometers van Meenen, op de baan naar Yper, gelegen, telde vóór den oorlog ongeveer 1,400 inwoners.

De Duitschers zijn er den 14 Oktober 1914 aangekomen. Openbare gebouwen en huizen waren vol van officieren en soldaten. De soldaten gedroegen zich nogal goed tegenover de bevolking, maar de onderofficieren en de officieren waren veelal stout en onbeschoft. Deze spraken maar seffens van den "commandant de place" en die was altijd gereed met zijn "marken" boete aldus, om zijn misdaad af te nemen voor een officier, kreeg men 20 tot 30 mark boete.

De soldaten brachten meestal hun tijd door, in het begin, met kaarten en drinken en zingen, maar op 't laatste zaten zij in een hoek en spraken van vrede en eten. Ze kregen alle vier dagen een klein brood en alle tien dagen een keer vleesch en ze kloogen dat zij altijd op het front moesten blijven.

Gheluwe plaatse was lijk een eiland, van de wereld afgesloten; zij was omringd met een kordon schildwachten: er stonden posten aan den ast van Louis Ghesquière, aan Rijkseghem's molen, aan 't Meiboomke, enz. en niemand mocht passeeren. Na 6 of 7 uur 's avonds mocht er geen burger meer op straat te zien zijn.

De inwoners hebben eenige dagen Gheluwe verlaten in 1914 en zijn naar Meenen gevlucht. Dan is er wat gebombardeerd geweest; maar de bevolking is teruggekomen en er werd niet meer geschoten tot einde Juli 1917. Van tijd tot tijd hebben vliegers bommen geworpen, doch er zijn geen slachtoffers geweest.

— De h. pastor van Gheluwe is gestorven in 1916. E. h. Louis Van Haverbeke, Scheutist, heeft altijd dienst gedaan sedert de pastoor dood is; hij was nog te Gheluwe den 8 Oktober laatstleden en zegde dat hij er de laatste blijven zou.

Het grootste gedeelte der bevolking ontvond de gemeente einde Juni 1917; enkele Gheluwenaars zijn gebleven om hun land te bewerken.

Tot einde Juli 1917 was Gheluwe nogal gespaard gebleven van beschieting, uitgenomen de huizen van den Molenhoek, waar niemand meer in woonde.

Maar van af 1^{en} Oogst werd Gheluwe gebombardeerd met grof geschut en bijna geheel vernield.

Zoodra de inwoners vertrokken waren, hebben de Duitschers alles geplunderd wat er nog overgebleven was; zij trokken de Christussen van de kruisbeelden; hoe klein deze ook waren. Het zuik van de dakken, de darmen van de pompen, tot zelfs het stroef van de daken om onder hun peerden te leggen. Meer dan 400 Duitse soldaten gingen rond om alles te pakken of te vernielen.

Bijna de gansche bevolking van Gheluwe verblijft thans in het Zuiden der provincie Brabant, te Hael, Oetinghen, Goyck, enz.

EERVOLLE ONDERSCHIEDINGEN om Roemrijke Daden

Ontvingen het Militair Ereteeken der 2^e klasse
en het Oorlogskruis:

PAUWELS, Leopold, korpor., mil. 1912, genie: Zeer goed gekwalificeerd, sinds 33 maanden aan 't front. Gaf steeds blijken van moed en zelfopoffering. Werde zeer zwaar gekwetst terwijl hij een werk bestuurt in de eerste linie voor Diksmuide.

THOMAS, Robert, korpor., mil. 1913, wielrijder: Moedig, onversaagd korporaal, sinds 36 maanden aan 't front. Onderscheidde zich tijdens verkenningen in het eerste gedeelte van den veldtocht. Werde zwaar gekwetst door een granaatscherf te Steenstraete, den 14 Juni 1917.

BONNEUX, Isidor, soldaat, mil. 1906, inf.: Dapper en moedig soldaat, sinds twee jaren aan 't front; werd zeer zwaar gekwetst door een bom uit een vliegmaschine.

VERMOONT, August, soldaat, mil. 1910, kaval.: Uitmakend soldaat, moedig en toegewijd. Sinds 33 maanden 1/2 aan 't front. Werde zeer zwaar gekwetst tijdens een bombardement door vliegers.

BORR, Jan, soldaat, mil. 1911, artill.: Soldaat met wonderbaren moed en strijdinst, onderscheidde zich steeds door zijn misprijzen voor het gevaar. Tijdens een hevige bombardement hielp hij een gekwetsten makker. Werde zelf zeer zwaar gekwetst. Sinds 33 maanden aan 't front.

MANDESS, Josef, soldaat, mil. 1912, inf.: Zeer goed soldaat, sinds 36 maanden aan 't front. Werde zwaar gekwetst door granaatscherven, terwijl hij als schildwacht stond bij een machiegeweer dat tegen vliegmaschienen schoot.

THOMAS, Theofiel, soldaat, mil. 1914, inf.: Soldaat, sinds 32 maanden aan 't front, zeer dapper in 't vuur, bield zich immer aan voor gevaarlijke zendingen. Werde zwaar gekwetst door een bom uit een vliegmaschine, en liep niet te min vrijwillig ter hulp van een zijner makkers, die aan zijne zijde getroffen werd door hetzelfde projectiel.

DE GUSSEN, René, soldaat, mil. 1914, inf.: Soldaat met onverwiltbare zelfopoffering en hardvochtige moed. Sinds 29 maanden aan 't front, gaf steeds bewijzen van de schoonste militaire deugden. Werde zeer zwaar gekwetst op zijnen post van schildwacht in de voorposten.

GOEDIMOND, Jan, soldaat, oorlogsvr. artill.: Soldaat met wonderbaren moed en strijdinst, onderscheidde zich steeds door zijn misprijzen voor het gevaar. Tijdens een hevige bombardement hielp hij een gekwetsten makker. Werde zelf zeer zwaar gekwetst. Sinds 22 maanden aan 't front.

BAUWENS, Franciscus, soldaat, oorlogsvr. inf.: Nam vrijwillig dienst, sinds 21 maanden aan 't front, gaf hij steeds blijken van de schoonste militaire deugden. Door zijne kante, zijne vroolijkheid en het hoog begrip zijner plichten, gaf hij een schoon voorbeeld aan zijne makkers. Op 10 November 1917, werd hij zwaar gekwetst door een kogel in den buik, terwijl hij naar een vooruitgeschoven post ging, beschoten door vijandelijke vliegmaschienen.

STANSENS, Franciscus, soldaat, oorlogsvr. inf.: Soldaat met goed gedrag. Sinds 21 maanden aan 't front. Werde zwaar gekwetst door een granaatscherf, terwijl hij van de wacht was in een vooruitgeschoven post.

Werd bij Legerdegorde eervol vermeld:

VERWILT, René, adjudant, beroepsvr. 1912, artill.: Den 6 November 1917, een granaat hevige verliezen gebracht hebbende in zijne batterij, bracht hij vrijwillig hulp aan de gekwetsten; hij richtte den hulpdienst in met een lofwaaardige krachtadigheid en evacueerde zelf een gekwetsten, onder een allerheftigst bombardement. Dank aan zijne moedige aansporing, werden de gekwetsten redelijk spoedig geëvacueerd, niettegenstaande de bijzonder moeilijke omstandigheden. Sinds 38 maanden aan 't front.

Werden eervol bij Legerdagorder vermeld
en ontvingen het Oorlogskruis:

BAUDINET, Ferdinand, telefonist, mil. 1917, zware art.: Fransche leger; Jong en moedig telefonist, zwaar gekwetst in den C. P. van zijnen groep, den 7 November 1917, gedurende een bombardement ondergaan door zijne batterijen op het front van het Belgisch leger.

FRANZ, Pierre, kanonnier, mil. 1905, zware art.: Fransche leger; Kanonnier verbindingsagent, gedood op den C. P. van zijnen groep, gedurende een bombardement ondergaan door zijne batterijen op het front van het Belgisch leger.

MAZE, Armand, brankardier, mil. 1900, zware art.: Fransche leger; Zeer moedig brankardier, op 7 November 1917 gekwetst, terwijl hij ter hulp ging van eenen zeer zwaar gekwetsten man, gedurende een bombardement, ondergaan door zijne batterijen, op het front van het Belgisch leger.

GESLER, Emiel, telef. mil. 1908, zw. art.: Fransche leger: Toegewijd en dapper telefonist, op 7 November 1917 gekwetst, op den C. P. van zijne groep gedurende een bombardement, ondergaan door zijne batterijen op het Belgisch front.

RIBAUD, Maurice, kan. mil. 1911, zw. art.: Fransche leger: Werde zwaar gekwetst op 7 November 1917, op den C. P. van zijne groep, gedurende een bombardement ondergaan door zijne batterijen op het Belgisch front. Gaf bewijzen van grooten moed, in 't inrichten van eenen hulpdienst.

MAUREL, Laurent, 2e hulpmkn., zw. art.: Fransche leger: Moedig soldaat, met uitstekend gedrag. Gevallt als een held te St-Jacobskapelle, terwijl zijne batterij meeswerkte aan de krijgsverrichtingen van het Belgisch leger.

HUCQUET, André, 2e hulpmkn., zw. artill.: Fransche leger: Zeer goed kanonnier. Dapper in 't vuur. Gekwetst op zijnen gevechtspost door een vijandelijke granaat, den 3 November 1917.

WATSON, Harry, kan., belegeringsbatterij, Britsche leger: Kanonnier van een Britsche batterij ter beschikking gesteld van het Belgisch leger; gekwetst terwijl hij de verbindingsdienst verzekerde van zijn batterij, onder hevige en welgemikt vuur van den vijand.

(Wordt voortgezet.)

IN BEZET BELGIË

Een weergalm van de zaken die er in België gebeuren, is ons toegekomen langs een ministerieel ambtenaar, die Brussel ongeveer een maand geleden verlaten heeft. Deze ambtenaar sprak ons eerst van de zogezegde Vlaamsche beweging.

— Er bestaat geen Vlaamsche beweging, zoo heeft hij verklaard; hoogstens kan men zeggen dat er eene aktivistische beweging bestaat. En deze beweging, die overigens slechts uit enkele heethoofden bestaat, heeft in niets de goede verstandhouding geschaad die er tusschen Vlamingen en Walen bestaat; zij zijn gebleven wat zij waren, 't is te zeggen goed.

In 't begin lachte men met de zeven huizen en met hun vage helpers; maar toen men deze verdraders, waarbij zich een achttien, een Waal, ditmaal, gevoegd heeft, door de Duitschers ondersteund, vooruitgezet en betaald zag, heeft men besloten zich tegenover hun pogingen scherp te stellen. Gij weet hoe men er in gelukt is. Kortom, het is een oorlog tegen de bestuurlijke scheiding dien onze landgenooten gevoerd hebben; want zij willen niet dat de Duitschers, die zij niet uitstaan kunnen, zich met onze zaken zouden bemoeien. Daarvoor is er een Parlement, en het behoort niet aan een algemeen minachten vijand om zijn neus in ons openbaar leven te steken.

Wat er ook van moge wezen, de windbuil heeft een prikje gehad en men kon zich volkomen rekenschap geven dat er niets, hoegenaamd niets anders dan wind in yas.

Wat de duurt van het leven betreft, onze zegsman bevestigde wat men reeds weet, te weten dat alles peperduur is. De steden lijden meer dan de buitengemeenten. Te Brussel kost een paar bottienten van 150 tot 200 fr.: een volledig kostuum 500 fr., een flesch gezuizenlambiek kost 3 tot 4 fr.; fero, gezien het gekrak aan suiker, is ondrinkbaar.

Wat het moraal van de bevolking betreft, dit blijft steeds bewonderenswaardig. Hoe langer men den moefzet, hoe meer men hem minacht; men zou zelfs kunnen zeggen dat het 't gezicht is van dit alijmerig wezen dat het meest er toe bijbrengt om het moraal op peil te houden. De Belgen zeggen: « Zeker, wij verlangen vrede; wij roepen hem uit den grond van ons hart; maar hij moet beantwoorden aan onze gevoelens, die er in bestaan na den oorlog nooit meer een molkenkop bij ons te zien. Voor een dergelijken vrede zijn wij gereed zoo lang te lijden als het moet, zonder de dagen noch de maanden te tellen. »

Bij het eindigen heeft onze zegsman nog willen drukken op het feit dat *Walen en Vlamingen, in bezet België, elander nimmer zoo goed verstaan hebben, als sedert men ze wil knechten door ze te scheiden.*

OORLOGSFEITEN

De Luchttoerlog. — Den 13, werden 4 vijandelijke vliegmaschienen neergeschoten op het Fransche front en 3 verplicht te landen.

De bombardementsvliegers wierpen 9,800 kilos projectielen op de statien, fabrieken en vliegpleinen van het vijandelijk gebied.

Op het Britsch front, bedrijvigheid der vliegers onzer bondgenooten in al hunne zendingen.

Meer dan 25 ton springstoffen werden op verschillende objectieven geworpen, namelijk op de dokken te Brugge, op de zijsporen te Kortrijk, Bergen, Bayen en Denain, op de munitieopslagplaatsen dicht bij St Kwintijn en Dowaal en op de kantonementen dicht bij Lens en tusschen Rijsel en Kamerijk.

Tijdens gevechten, die niet ophielden gedurende den 12 en 13, werden 33 Duitse vliegmaschienen neergeschoten en 13 andere landden ontredderd; een kabelballon werd vernield. 11 Engelsche vliegmaschienen kwamen niet terug.

Den 12 Maart, tijdens een gevecht boven de Noord-Zee, tusschen twee Engelsche watervliegtuigen en 5 vijandelijke vliegmaschienen, werd een der vijandelijke vliegmaschienen neergeschoten en een ander verplicht naar te komen. De Engelsche vliegtuigen keerden ongedeerd terug.

De Britsche escadrillen vielen in vollen dag en met goeden uitslag de munitiefabrieken en de kazernen te Freiburg aan. Aangevallen door talrijke vijandelijke vliegmaschienen, dwongen zij deze tot vluchten na een hevige gevecht.

Drie vliegtuigen onzer bondgenooten kwamen niet terug.

De Italiaansche vliegmaschienen en luchtschepen bombardeerden de vijandelijke depots en vliegpleinen. Een vijandelijk vliegmaschine werd neergeschoten op de Piave.

Op het front van Salonika hebben de vliegers van de bondgenooten de vijandelijke inrichtingen uit de streek van Rupel gebombardeerd en die ten N. van Monastir, vijandelijke munitieopslagplaatsen in de Vardar-vallei en het station van Berrani, ten N. van Monastir.

Drie vijandelijke luchtschepen hebben den 12^e 's avonds een tocht over de Engelsche kust uitgevoerd. Een enkel is er in gelukt 't hommen op Mill te smijten, die onbeduidende schade aanrichtte.

Den 15^e, nieuwe tocht van een of twee luchtschepen; een twintigtal bommen werden in de nabijheid van de kust geworpen; tot heden is er nog geen verslag over den uitslag toegekomen.

Op Zee. — Na een botsing is een kleine Engelsche torpedoboot gezonken; geen slachtoffers.

Vlaamsche Oorlogsbladen

— Sedert 1ste Maart hebben de hoogstudenten bij en achter het leger een tweetalig maandblad, *De Hoogstudent (L'Universitaire)*, dat te Havre verschijnt (*).

Een der opstellers, Ley, richt een krachtig oproep tot alle hoogstudenten. « Het is thans voor ons », zegt hij, « een zinnig ontgroeide bevinding de hedendaagsche geestesverlamming en loomheid te moeten aanschouwen, als hadden we 't besef verloren van ons krachtig zelfbewustzijn en onze koene maamenwerkzaamheid... »

« Een dag zal er komen, waarop we, ontwakend uit die lange en verschrikkelijke nachtmerrie, weer student zullen zijn als weleer... Doch eilaas, een afgrond zal er dan gapen tusschen dien stond en het oogenblik waarop we onze studentenkamer verlieten, om de wapens op te nemen tot de verdediging van ons land! Wat veranderingen in ons sociaal en intellectueel leven! Wat plannen en inzichten overhoop!... Dien afgrond dempen is onze toekomst ophelderen en moet van heden af 't doelwit worden van al ons streven.

« Laat ons dus alle gedachten wijden aan 't heropklaren van onze door 't verleden eenigszins verbleekte idealen, al onze krachten inspannen tot het heroveren van onze geestesvermogens, noodzakelijk om de nieuwe, door de gebeurtenissen gebaarde plannen en inzichten op breder schaal in te werken. Het instudeeren van onze rechten moet bij ons, studenten, genoeg opwekking vinden, om, eens in ons vaderland weergekeerd, door een gemeenschappelijke werking de noodzakelijke daden uit te lokken tot de verwezenlijking van onze billijkste verzuchtingen... »

Het maandblad der hoogstudenten — dat er waarlijk knapuitzeit — zal een leemte aanvullen: Na den oorlog zal België, meer dan ooit, intellectuele krachten noodig hebben voor de praktische uitbreiding van onzen handel en onze nijverheid en voor den heropbouw van het vaderland.

— A. Janssens, aalmoezenier, vertelt in *Duffel* hoe hij, met Mgr Heylen, bisschop van Namen, door den Paus in 't Vatikaan ontvangen werd:

« Tien ure gaat slaan. Wij verdwijnen tusschen de rijen kolonnaden, trekken de breed opgestaande poort door en we bevinden ons in een der gangen van het Vatikaan: Zwitsersche wachten wandelen op en neer, in hun veelkleurig kostuum, met den hellebaard in de hand; van koer Sint Damascus leidt een breede marmeren trap naar de ontvangstraal, waar kamerdienars, in rood uniform, de bezoekers ten dienste staan; in een tweede zaal staan de pauselijke gendarmen; verder de Palatinsche wachten, in rijk uniform, de borst versierd met ereteekens; in een andere zaal, de nobele wacht, met den degen aan de zijde en den helm blinkend als zilver.

« Eerst wordt Mgr Heylen ontvangen... Dan verzoekt de Paus ons binnen te komen. Na een drievoudige kniebuiging, kussen wij den pauselijken ring en ontvangen zijne benedictie; hij doet ons vriendelijk tekenen op te staan en, in een korte toespraak, legt hij gansch ons aalmoezeniersleven voor.

« Ons verhoor — van te korten duur, helaas! — was ten einde. En, na een drievoudige kniebuiging, verlieten wij de verhoorzaal, in 't diepste onzer ziel de wijze woorden overwegend die de H. Vader ons toegesproken had. »

— Een onzer landgenooten, na drie jaar gevangenschap uit Duitschland teruggekeerd, vertelt in de *Leeuwenaar* (Maart) het een en ander over de mentaliteit aan gene zijde van den Rijn:

« Ik kan het getuigen, » schrijft hij, « de oorlog begint hun langzamerhand de oogen te openen. Zonder op een revolutie in Duitschland te rekenen, durf ik nochtans verklaren, dat er een dag zal komen, misschien is hij niet ver verwijderd, waarop de Duitse regering aan het volk zal moeten rekening geven. Links en rechts hoort men 't gebrom van 't onweder, dat tot hertoe nog steeds versmacht werd, en dit zelfs tusschen hun best gedroide soldaten.

« Het is recht typisch te bestatigen hoe die mannen, onder den invloed van hun ledige maag, soms aan ons, gevangenen, hun hart openen en hunnen nood klagen; want ze hebben gebrek aan alles, en honger lijden ze, meer dan ze verdragen kunnen.

« Hebt ge 'nen Duitser alleen, — soldaat of burger, — breng hem op het kapittel der voeding en oogenblikkelijk, zonder 't minste voorbehoud, legt hij de ontelbare behoeften van het land en zijne stijgende misnoegdheid bloot. Doch komt een tweede Duitser bij, aanstands heeft bij den bek toe! Geen woord meer krijgt gij er uit. Ze zeggen 't zelf vlakweg, dat de ene den andere niet vertrouwen durft. Al hebben ze dezelfde grieven, 't zelfde leed, ze durven 't malikander niet bekennen. Is dit niet droefig?... »

« Doch, wees er zeker van, al dit opgehoopte lijden zal eens overstromen, en wec dan, den bloedkeizer en zijn volgelingen... »

Amen!

P. V.

(*) Opsteiraad: J. François, 110, rue du Ferry, Le Havre.

De Behandeling der Belgische Burgerlijke Gevangenen in Duitsland

Een uit Duitsche gevangenschap gevluchte burger deelt het volgende mede:

Na drie lange jaren gevangenschap ben ik er in geslaagd, uit Duitsland te ontsnappen. Iedereen is reeds op de hoogte van de behandeling onzer krijgsgevangenen in Duitsland, maar weinigen kennen het lot der burgerlijke gevangenen. Terwijl de bondgenooten het mogelijk hebben geacht, het lot der vijanden te verzachten door hen in vrijheid te laten en hen slechts in geval van nood, b.v. wegens spionage, propaganda, enz., in de concentratiekampen onder te brengen, heeft Duitsland hen integendeel reeds bij den aanvang van den oorlog bijna allen in kampen opgesloten. Een uitzondering werd gemaakt voor degenen, die in de fabrieken werken, bij den landbouw of in andere beroepen, die nuttig zijn voor den Duitschen staat of voor den handel.

In de kampen wisten de autoriteiten zelden in het begin niet goed hoe men deze ongewapende vijanden moest behandelen. De behandeling was dan ook destijds zeer verschillend en grillig. Maar naarmate de oorlog voortdurfde, verdwenen onzekerheid en aarzeling, en op een zeer kleine uitzondering na worden de burgers thans behandeld als militairen en soms zelfs erger dan militairen, want de Pinhel, die overal niets anders acht dan de militaire orde en den kazernegeest, behandelt deze «vijanden» zonder wapenen, die geen kalous dragen en moeilijker zijn geest te begrijpen, met nog groter minachting.

Een dertig burgerkampen is dat van Holzminden, waar mannen, vrouwen en kinderen van iedere leeftijd en stand zijn bijeengebracht. Er zijn vooral veel Fransche en Belgische intellectuelen: ingenieurs, professoren, musici, de meeste Russische studenten van de Universiteit te Luit, enz.

Ik was in 1916 in dat kamp en toen was het althans mogelijk er te leven. Niet om er behoorlijk te eten, wel te verstaan, want wat dat betreft, verschildt het niets van alle andere interneringskampen in Duitsland. Maar de behandeling was er betrekkelijk dragelijk. Thans echter heerscht daar als kampcommandant een oude kolonel, die vroeger directeur van een groot tuchthuis was, en geroepen werd, als beschermeling van kapitein Jurgens, een officier van de militaire rechtspraak bij het 10^e legerkorps, een ware spion van nature en in zijn manier om alles te beschouwen en te behandelen, ten einde «orde» te brengen in het burgerkamp.

En onder zijn bewind werd de behandeling eenklaps veel ruwer. Ik zal heb maar drie weken in dat kamp doorgebracht, maar wat ik daar zelf geleden heb en door mijn kameraden heb zien lijden, was ruimschoots voldoende, dat kan ik verzekeren!

Alle gevangenen worden daar door den Duitschen dokter in 6 klassen verdeeld: Ia, Ib, IIa, IIb, IIIa en IIIb. Tot de klasse Ia behooren de lieden, die door den geneesheer voormaakt gezond en krachtig worden geacht, en dus in staat tot iederen arbeid. Tot de klasse IIa behooren de krachtige personen, die evenwel een klein gezondheidsgebrek hebben. De klasse IIb en IIIa omvatten de personen, die alleen voor gemakkelijk werk geschikt zijn, en de klasse IIIa en IIIb de menschen, die voor geen enkelen arbeid geschikt zijn.

Een onnoozele neutrale zon, bij de beschouwing van dat ingewikkelde en zorgvuldig uitgewerkte stelsel voor de classificatie der burgergevangenen, wellicht geneigd zijn uit te roepen: Maar dat is een waarlijk voortreffelijk en menschenlievend geneesheer, die zich zoo braaf bezighoudt met de gezondheid der gevangenen. Maar inderdaad is 't niets anders dan huichelarij, en richter hoe men volgens deze indeling te werk gaat: De drie klassen Ia, Ib en IIa doen zonder uitzondering zwaar werk. De klasse IIb levert arbeid, dien de Duitschers lichter achten, maar die feitelijk dezelfde is. De vijfde klasse van mijn tijd (IIIa) telde als leden slechts twee gelukkigen: een krankzinnige Franschman en een Russisch student, die geheel was opgezet en overdekt met zwermen. Waarom de zesde klasse bestond, weet ik zelf niet, want er was geen enkele gevangene die er toe behoorde. Zonder twijfel deed zij slechts dienst bij wijze van ornament, ter bekroning van het stelsel.

Wat de arbeid betreft, deze werd alle dagen van 6 uur 's morgens tot 12 uur, en van 2 uur tot 7 uur in den avond verricht, d.i. 11 uren arbeid per dag. Daartoe wordt men om 5 uur in den morgen, volgens den nieuwen Duitschen tijd, gewekt, dus eigenlijk om 4 uur, en om half zes reeds moet men op de verzamelplaats zijn. Er is een rustpauze van 30 minuten om 8 uur, en een even lange rustpauze om 4 uur. De arbeid in het kamp en de omstreken bestaat in het vervoeren van totaal nutteloos maar vermoeiende dingen. Zoo moet men van de mergelgroeve zware steenblokken naar verschillende punten op 1 km. afstand vervoeren, niet per kruiwagen, maar uitsluitend op de schouders of in de handen! Over het algemeen is het gebruik van een kruiwagen verboden. Als men dat voortig toestaan, dan belooft men het zoo zwaar, dat het bijna onmogelijk is, het van zijn bestemming te brengen. Den geheelen ochtend wordt aan dat werk be-

steed. Als er in den namiddag niets te doen is, dan brengt men dezelfde steenblokken naar een ander punt; daarna brengt men ze van het tweede punt weer naar het eerste.

Het productieve deel van het werk interesseert de Duitse autoriteiten te Holzminden niet. Als de gevangene slechts een nutteloos, maar zwaren arbeid heeft verricht, als hij slechts ternegerlesagen en vermoeid is, dan is hun doel bereikt. De Duitse bewakers zeggen het openlijk, dat het bevel van den kolonel luidt, «die varkens van gevangenen» hard te laten werken, en hen hunne gevangenschap zoo zwaar mogelijk te doen gevoelen. De onderofficiëren en de wachtposten moeten de gevangenen tot die martelingen dwingen, want zij zijn persoonlijk aansprakelijk tegenover den kolonel. Als de gevangene niet genoeg ijver toont, dan moet de wachtpost hem daartoe meedogenloos met slagen van de gewerkolff dwingen. Dat herhaalt de kolonel voortdurend aan de bewakingssoldaten, menigmaal in tegenwoordigheid van de gevangenen. Dit zal iedere wachtpost te Holzminden zonder aanzien bevestigen.

De kolonel loopt alle dagen met een kijker in de hand overal rond, waar de gevangenen werken: in de velden, in het bosch, in de stallen, in de privaten. Van verre kijkt hij door zijn kijker en indien hij bespeurt, dat een gevangene rust, slaapt hij nader bij en betrapt hem op hesterdaad. Hij straft den Duitschen post met twee dagen cachot en de gevangene, die van luiheid is beschuldigd, met drie dagen. En dit alles gaat gepaard met schreeuwen en vloeken en lange rednaties. Op hun beurt beginnen de posten, woedend over hun straf, zoedra de kolonel is weggegaan, de gevangenen te slaan.

Wat het lazaret betreft, men moet al half dood zijn, om er in opgenomen te worden, want indien men zich in het beginsadium van een ziekte bij den dokter anmeldt, wordt men beschuldigd op deze wijze van het werken te willen afkomen en wordt men gestraft. Daarom zijn de gevangenen bevreesd geneskandige hulp in te roepen. Een vriend van mij, die zich eerst tot den dokter wendde, nadat hij een ernstige maagziekte had, is in het lazaret gestorven, toen hij er slechts eenige dagen in gelegen had. De Fransche en Russische dokters kunnen buiten den Duitschen dokter niets doen.

De behandeling der zieken is zeer slecht, medicijnen worden bijna niet verstrekt. Het sterftecijfer in het lazaret is zeer hoog. De herstellenden moeten, in plaats van te kunnen uitrusten, met hun ziekenkleeren aan weer aan den arbeid gaan. Bijna elke maand wordt een zeker aantal civiele gevangenen van het hoofdkamp naar de kleinere kampen overgebracht, om in de moerassen te werken. De vaders worden van de zonen gescheiden, broeders moeten elkaar verlaten, om naar de verschillende kampen te worden gezonden. En aan klachten van de betrokkenen wordt geen gehoor geschonken.

Het meest droefvige van den toestand is, dat al deze barbaarschheden goedgekeurd en zelfs aanbevolen worden door de hoogere militaire autoriteiten. Generaal Haich, die het bevel voert over het 10^e legerkorps, bracht onlangs een bezoek aan het kamp en was zeer tevreden over de «orde», die er onder het bewind van den kolonel heerschte. In de Kommandantur gaat zelfs het gerucht, dat de kolonel wegens zijn optreden tot generaal zal worden benoemd.

Ik heb slechts eenige feiten aangestipt. Om alles mede te deelen, zou ik een lijvig boek moeten schrijven.

Onbeseld gebleven Gitzzen, Kaarten, enz.

(De tekst van de advertentie en het nummer van het blad opgeven a. u. b.)

Te bevragen op onze burelen, 32, rue des Gobelins, Havre.

Een brief en een kaart uit B... aan Josephine Smets, get. Alida, waarin sprake van Henriette, Bertha, V. Berclman, enz.; Een foto (vrouw en klein jongetje), uit V... van Bertha Lelèvre, aan Joris-Hubert Maurice, get. terneerde.

Te bevragen bij R. De Cuxaco, serg. T.S., Z. 116; Een kaart (Vlaamsch), van M. Pierlot, uit A... aan cher Jacques, waarin sprake van Maria en kinderen, Moesmiel Pierlot, Rosalie, Frans, enz., get. Mathilde;

Een kaart (Vlaamsch), van P. Asselberghs-Jansen, aan «chère Cousine», waarin sprake van Jef Vorselemaans, Nant, onze Regine, Karel, enz.; Een kaart uit A... van L. Severians, aan «chère enfants et petits-enfants», waarin sprake van Maria en Michiel Rooze, get. Virginie.

Foto van een jongetje (11 jaar), uit L... aan zekeren Bonivert. Te bevragen bij G. Bonivert, 28 S.H., Z. 72.

Een brief aan Leo Biller, van Maria Steyns, met familieportret, waarin sprake van R. P. Gillet. Te bevragen bij R. DEGAIS, wachmeister, Z. 36.

De foto's (een groep jonge meisjes, een ganse familie, een jong meisje alleen) uit B... aan een zekere Viktor. Te bevragen bij A. Mahieu, Z. 122, 3 c.

Twee postkaarten uit B... van Amédée Luybaert, aan Emiel Luybaert en Hendrik Laurent. Te bevragen bij Joz. MALAIS, D.O.S.M., Kales. Te bevragen bij L... aan Jozef Guillaume, genie, 5 c. (7) Te bevragen bij J. GUILLAUME, Z. 91, 3 c.

KLEINE BRIEFWISSELING

BELANGRIJK BERICHT. — Alle lezer die over een op onze lijsten stonden militair nieuws heeft, wordt verzocht desnoods in deze plaats te antwoorden. Zoedra men tijdingen heeft, gezonden of ontvangen, gelieve men het bestuur van De Legerbode, 52, rue des Gobelins, Le Havre, te verzoeken.

Worden verzocht tijding te laten:

De PADW, August en Edmond; TERNOST, René; MUSSCHER, Cyriel; PIETERS, Kamil; ZWAN-KAERT, René; MATHUIS, Leopold; CLARIS, Alfons, Henri, Edmond en Kamil; POPPE, Frans; RENSON, Emiel (Oostwinkel); DE VOGELAERE, Kamil; de gebroeders WALLENBERGH (bijgenaamd de Prest); TENMONT, Jules; DE FRAE, Edmond; DE WISPELAERE, Charles en Cyriel; VANDENBERGHE, Richard; DE MAYER, Aimé; de gebroeders DE VUIST; VAN LANDSCHOOT, Henri; BAERT, Leopold; VOLKAERT; HUYSMAN, Maurits, bakker (Adegheem), aan August Musschoot, Z. 236, 5 c.

De PEUTER, Karel (Antw.), bloedverwant der familie Fr. Dens, was in de Ecole de guerre, aan M. Dons, rue du Jeu-de-Billes, 10, Roubaix (Seine-et-Oise).

De PUIS, Juul (Hoogdele), aan Eugene, zieken-dragers, Z. 138, 88 batt.

DERDEN, Alfons; REINENBERG, Jera, vertrokken uit Holland in Oogst 1916, aan hun neef en kozijn Gustave Reinenberg, H.M.B., Valloir-Abbaye, par Vion (Somme).

DEROOVER, Henri, grenad. (Middelkerke), aan Jean Franchois, Z. 132, 9 c.

De ROP, Edgar, inf.; VERLOOT, Cesar, genie; BACKE, Georges, genie (all-n van Gent), aan Edm. Van Tuyckom, onderoff. leerjaar, I.M.I.O., Port-Ville, Vernon.

De VOGHT, Frans (Turnhout), B. 50, 4 esc., aan Alois Elsermans, Z. 202 5 c.

De WAELS, leeraar normaalsch., Gent, in 1915 brankard, inf., aan Arthur Boudry, milit. bibliotheek, De Panne.

De WOLF, Jean (1914, Aalst), aan Henri Wauters, D. 169, 2 c.

Dooms, gebroeders, aan Maurice Callewier, Z. 203, 10 c.

DRIJSENS, Frans, ondercommissaris (Borgerhout), genie telegraf, aan Honoré Tack, Z. 83, 4 C.M.A.

DUMOS, Leon, karab. (?), aan zijn kozijn Odile Deneut, Z. 202 7 c.

EICKMANS, Oscar, artill. (Boom, 1917), aan zijn kozijn Guillaume Aerts, Z. 269, 1 c.

EXSTEEN, Alfred (Gheel), aan Ed. Boons, tailleur, C.D.D., camp d'Auvours (Sarthe). GAWIL, Emiel, gendarm (De Pinte), en zijn broeder Gustaaf, luit., aan Robert Claus, Z. 164, 9 c.

GAUTOT, Adelin, geneesh. artillerie; RAEMAKERS, Louis, gidsen, aan Joseph De Bondt, D. 213, 59 batt.

GEVENS, Ernest, vrijw.; GEVERS, Laurent (Aarschot), aan hun broeder Arthur Gevers, C.I.A.X., 3 c., Dieppe (Seine-Inf.).

HELLEMANS, Albert (De Wit), komende van Amerika (St-Niklaas), aan Frans Verrooten, 98, Norwich Street, Park, Sheffield (Engl.).

HORMAN, Valery (Aalst, 1914), serg. inf., aan Romain Wauters, cycl. C.A.V., Z. 76.

LOZ, gondsmd. of soldaten van Meenen (Hal-luin), die nieuws kunnen geven, aan Ed. Van Herreweghe, brankardier, Z. 332 of 332, 10 c.

JANSSENS, Frans, vrijw., genie (Antw.), aan Louis Lafaille, Z. 260, 2 c.

JANSSENS, Jozef (1901, Kiel), aan adjudant François Bruyninckx, D.G.A.S.T.A., 50, rue de Lisbonne, Paris.

LENS, (zoon van Mme Thérèse Lens, Tildonck), aan Maurice Van de Putte, serg.-maj., Z. 211, 2 c. Rh.

LICHTERDE, Theophil (Gent, onlangs in En), aan P. Bral, Z. 163, 9 c.

LIEVENDAM, Jan bakker (Brussel), aan Edouard Van Hoof, mitrailleur, Z. 68, 4 c.

LIPPENS, Alphonse (Gentbrugge), gidsen; LIPPENS, René (id.), inf., aan Georges De Laeter, D. 236, 1 bat. (v. nieuws).

LUYTEN, Karel en Adolf (Moll), aan Alfons Mertens, Z. 260, 3 c.

MAERTENS, Paul (Beelacre), aan L. De Vriendt, adjud., D. 134, 2 c.

MARAS, Petrus, jag. te paard; SEVERIUS, August (1914), inf.; DAM, August, inf.; VAN VLIET-BERGEN, Petrus, inf. (allen van Sint-Niklaas), (v. nieuws), aan Alfons Arlequeeuw, Z. 93, 9 c.

MATTHUSSE, John (Antwerpen), aan B. Van Langendonck, Z. 80, 1 bat., 1 gr., 105 L.

MAUQUOT, Edgard, telegraf. genie (n. 1048), aan Dominique Brulleman, Z. 290, 4 c.

MERCKX, Jan (Kerkom), aan Désiré Van de Weyer, Z. 238, 3 bat. E.M.

MERTENS, Leopold, metser-annemer; PELE-MANS, Charles (Grembergen), aan Henri Zamia, D. 17, 9 c.

MOTTIE, Emiel, broeder van Louise, inf. (voor nieuws), aan Dominique Brulleman, Z. 290, 4 c.

MUYLAERT, Adolf; VANBELLE, Hector (Rudders-voorde), aan Philémon Glybauw, cap., D. 263, 3 c.

Drukkerij van het dagblad LE HAVRE
33, rue Fontenelle, Le Havre.

Bestuur en Opstelraad van de Legerbode:
52, rue des Gobelins, Le Havre.